

CYFARFOD	<i>Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi</i>
DYDDIAD	<i>18 Mehefin 2026</i>
TEITL	<i>Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Corfforaethol a Chyfreithiol</i>
RHESWM DROS GRAFFU	<i>Cyflwyno perfformiad y Gwasanaethau Cyfreithiol dros y flwyddyn ddiwethaf gan sicrhau fod Gwynedd yn derbyn y gwasanaethau gorau posib.</i>
AWDUR	<i>Iwan G D Evans – Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol</i>
AELOD CABINET	<i>Cynghorydd Llio Elenid Aelod Cabinet Gwasanaethau Corfforaethol a Chyfreithiol a'r Gymraeg</i>

GWASANAETH CYFREITHIOL

Nia Grisdale – Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol

Pwrpas : Darparu gwasanaeth cyfreithiol i'r Cyngor sydd yn ei alluogi i weithio yn effeithiol er budd pobl Gwynedd ”

% yn sgorio 5/5 neu Bodlon lawn gyda'r Gwasanaeth 2025/2026 95%	% yn sgorio 5/5 neu Bodlon lawn gyda'r Gwasanaeth 2024/2025 93%	% yn sgorio 5/5 neu Bodlon lawn gyda'r Gwasanaeth 2023/2024 81%

2025-2026														
Sgôr	Canran	Ebrill	Mai	Meh	Gorff	Awst	Medi	Hyd	Tach	Rhag	Ion	Chw	Maw	
Bodlon lawn 5	95%	19	11	7	8	7	9	8	5	10	18	20	18	140
Bodlon 4	5%	1		1	3		1							6
Gweddol Fodlon 3														
Anfodlon 2														
Anfodlon lawn 1														
Cyfanswm holiaduron wedi ei dychwelyd		20	11	8	11	7	10	8	5	10	18	20	18	146
Nifer wedi ei yrru allan		40	29	23	74*	77*	25	15	7	28	26	74	76	494

Mae perfformiad y Gwasanaeth yn cael ei fonitro drwy geisio adborth yr Adrannau sydd yn derbyn gwasanaeth. Fe gloriannir barn yn erbyn graddfa 1-5 ar ffurf e-bost syml ac mae'r trefn fonitro wedi gwella. (5 = Bodlon lawn lawr i 1 = Hollol Anfodlon). Mae hefyd yn bosibl i adrannau ychwanegu sylwad ynghyd a sgôr. Yn ystod blwyddyn ariannol 2025-2026, canlyniad y flwyddyn oedd fod 100% yn fodlon iawn neu yn fodlon gyda'r gwasanaeth. Gwelir fod y canran o fodlonrwydd llwyr wedi codi dros y misoedd diwethaf o'r flwyddyn ariannol sydd yn adborth bositif iawn.

Daethpwyd a system newydd o fod yn gofyn am adborth drwy lenwi holiadur ar e-bost i rym ers mis Mawrth 2024. Bu i broblemau technegol amharu ar y gwaith yma yn ystod cyfnodau o'r flwyddyn sydd wedi amharu ar y gwaith o gasglu data. Gwelir yn 2024-2025 mai dim ond tua 14% o holiaduron sydd wedi cael ei dychwelyd sydd yn amlwg yn isel ond tros y flwyddyn mae gwaith wedi ei wneud ar hyrwyddo ac annog Cleientiaid i gwblhau ymatebion. Dros y flwyddyn dychwelwyd 30%

Cafwyd hefyd sylwadau penodol am y gwasanaeth gan gynnwys:

- Hygyrch, rhwydd a hawdd cael mynediad buan, egluro'n dda ac yn gefnogol.
- Cyfathrebu yn sydyn a chlir.
- Ymateb amserol iawn. Cydweithio arbennig o dda. Cyngor cyfreithiol arbenigol i feisydd penodol. wedi helpu i gael ymatebion a canlyniadau cadarnhaol sydd yn golygu canlyniadau gwell i'r unigolyn ac wedi gallu arbed arian i'r Cyngor
- Gwasanaeth arbennig pob amser.
- Wedi derbyn arweiniad gwerthfawr ar sawl maes cymhleth dros y flwyddyn ddiwethaf
- perthynas [arbennig o dda] gyda staff ac ymddiriedaeth yn y cyngor

Cafwyd hefyd sylwadau ar le i wella:

- Cyflymdra'r ymateb i geisiadau.
- Egluro costau gwasanaethau sydd yn cael ei allanoli.
- Rydym yn cael mwy o achosion cymhleth ac angen llawer mwy o gefnogaeth cyfreithiol, mae'r gefnogaeth rydym yn ei gael yn ardderchog ond angen mwy o adnodd cyfreithiol arbenigol i gefnogi
- Gosod amserlen ar gyfer y gwaith.
- Trefniadau ymateb i ymholiadau a chysondeb yn ansawdd yr arweiniad
- Tracio ymholiadau ac amser ymateb. Byddai staff yn gwerthfawrogi gwybod fod cais wedi cael ei gofnodi a phryd y byddent yn debygol o gael ateb neu arweiniad.

Bydd yr ymatebion yma yn cael ei trafod yn y cyfarfod tim nesaf gan ystyried pwyntiau gweithredu ac unrhyw newidiadau i ein systemau i sicrhau ei fod yn cyrraedd gofynion adrannau client. Yn ogystal mae gwahoddiad wedi ei estyn i bob pennaeth adran fod croeso am unrhyw sgwrs neu drafodaeth bellach am y ddarpariaeth.

Yn ogystal ar holiadur ar ddiwedd pob achos, mae holiadur blynyddol wedi ei anfon i Benaethiaid a Rheolwyr adran yn gofyn am ei barn ynglŷn ar gwasanaeth ar y cyfan. Cafodd yr holiadur ei anfon ganol Chwefror ac cafwyd tua 33% o ymatebion. Cafwyd atebion cadarnhaol iawn gyda phob ymateb yn dweud fod y gwasanaeth sydd yn cael ei gynnig ar hyn o bryd yn dda neu yn dda iawn.

- Rydym yn derbyn cyngor a chymorth cyfreithiol ym materion moderneiddio addysg ac eiddo addysg, prydles i ayyb

- Credu bod y cyswllt wedi gwella yn ddiweddar ac yn ymateb i'n cwestiynau yn gynt. Mae'r cyswllt yn gyfeillgar
- ac yn hawdd siarad gyda nhw.
- Mae'r arweiniad yn safonol a thrylwyr.
- Rwy'n teimlo ein bod yn derbyn gwasanaeth gwych - ymateb amserol a wastad yn gefnogol i'r gwasanaeth.
- Ardderchog, hynod gefnogol a gwerthfawr
- Dros y flwyddyn diwethaf wedi cael tipyn o gefnogaeth gan yr adran gyfreithiol a'r broses wedi bod yn hwylus iawn.
- Wedi bod yn help mawr gallu cael cyswllt gyda un cyfreithiwr ar gyfer yr holl gefnogaeth ac hyn wedi hwyluso pethau
- cefnogaeth ardderchog. ymateb prydlon a trwyadl.

O ran awgrymiadau sut i wella y gwasanaeth i'r dyfodol a beth yw'r heriau, cafwyd ymatebion i'w ystyried yn ogystal ac un cadarnhaol

- Yr her fwyaf yw eu capasiti ac mae amser weithiau rhwng ymatebion gan greu oedi, a fel mae'n digwydd mae gennym nifer o gwestiynau wedi codi y ddiwedder 'run pryd.
- Dim angen gwella
- Bydd angen mwy o adnodd i ddelio gyda llwyth gwaith sydd i ddod gan yr adran yn y misoedd nesaf.

CYNLLUNIAU ADRAN

Byddwn yn parhau i ddatblygu y Tim Cyfreithiol i greu gwytnwch o fewn y Tim

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Mae'r adran wedi bod yn rhan o Gynllun Yfory ers rhai blynyddoedd ac wedi elwa o gyflogi hyfforddai sydd wedyn wedi symud ymlaen i gymhwyso ac yn gweithio o fewn yr adran fel cyfreithiwr. Ymhellach, mae'r adran hefyd wedi manteisio ar y cynllun prentisiaeth ac wedi cyflogi prentis paragyfreithol cyntaf yr adran. Mae hyn y gweithio'n dda ac yn gymorth mawr i gyfreithwyr yr adran.

Mae'r gwasanaeth wedi symud ymlaen o'i heriau recriwtio blaenorol a gall ganolbwyntio ar ddarparu a gwella'r gwasanaeth ar gyfer Adrannau'r Cyngor.

Yn dilyn rhai o'r sylwadau sydd wedi eu derbyn fel canlyniad i'r holiaduron a'r adborth gan benaethiaid bydd asesiad o gapasiti ac arbenigedd o fewn yr adran yn cael ei ystyried yn rheolaidd i sicrhau ein bod yn cyfarch gofynion ein cleientiaid.

Byddwn yn edrych i gwblhau gwaith wedi ildio achrediad Lexcel ar gyfer cynnal systemau priodoldeb a safonau proffesiynol

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Mae'r adran bellach wedi ymgorffori system rheoli achosion newydd ac wedi edrych i gyfarch nodweddion o'r cymhwyster Lexcel a fyddai o fudd ar gyfer yr adran. Rydym yn edrych yn benodol ar ffurf o gefnogi ein gilydd drwy adborth cyd weithwyr ar achosion drwy adolygiadau ffeil (ildiwyd yr achrediad fel arbediad) Nid oes bwriad i geisio am y cymhwyster Lexcel ond yn hytrach i ddefnyddio rhai o'r egwyddorion i ddatblygu y ffordd o weithio ac i gryfhau systemau.

Be ydan ni wedi bod yn ei wneud, esiamplau:

- Achosion amddiffyn plant –cynnydd mewn achosion yn ymwneud a phobl ifanc – ceisiadau cymhleth o flaen yr Uchel lys. Nifer o achosion yn fwy cymhleth ac yn cynnwys elfennau rhyngwladol.
- Cefnogi sawl prosiect Strategaeth Tai – Pryniant ychwanegol o 8 eiddo gyda amserlen dynn cyn diwedd y flwyddyn ariannol.
- Gwaith newydd o greu prydesi rhent canolradd, eto er mwyn sicrhau cartrefi i bobl Gwynedd.
- Cynnydd yn ngheisiadau DOLS o flaen y Llys Gwarchod a materion "ordinary residence" gan sicrhau fod Awdurdodau eraill yn derbyn cyfrifoldeb am unigolion nad oedd yn gyfrifoldeb i Wynedd.
- Cytundeb llwyddiannus wedi ei wneud gyda Bwrdd Iechyd am becyn gofal sylweddol yn dilyn her gyfreithiol gennym.
- Cyfarwyddiadau wedi ei derbyn ar gyfer 2 bryniant gwerth £3.1m i'w cwblhau erbyn diwedd mis Mawrth.
- Cyflawni Gorchymyn Cau cyntaf i'r Cyngor mewn perthynas a siop yn gwerthu tybaco ffug.
- Gwaith cefnogi ac addasu'r Cyfansoddiad gan ailfformatio y fersiwn ar-lein
- Gorchymynion Traffig
- Gorchymyn Parcio a chytundeb gyda chynghorau cymuned
- Cefnogaeth gyfreithiol yn deillio o sefyllfa Friars.
- Ymdrin a achos llys Cyfarwyddyd Erthygl 4.
- Cynghori a drafftio yr adolygiad Polisi Canu'r Gloch Staff
- Gorchymynion wrth newid rhwydwaith hawliau cyhoeddus o fewn y sir.
- Cynghori ar Ddeddfwriaethau newydd –Deddfwriaeth Caffael 2023; Prosesau Arbennig o dan Ddeddf Iechyd Gyhoeddus;

PRIODOLDEB

Iwan Evans – Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol – Swyddog Monitro.

Pwrpas : Cynnal hyder pobl Gwynedd yn y Cyngor drwy sicrhau a hyrwyddo priodoldeb ei weithgareddau a'r safon uchaf o ymddygiad ymhlith cynghorwyr .

CYNLLUNIAU ADRAN

Byddwn yn parhau i gefnogi a chynghori ar swyddogaethau y Cyngor o safbwynt sicrhau priodoldeb cyfansoddiadol, cyfreithiol a gweinyddiaeth.

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Mae'r gwaith yma yn barhaol ond yn benodol cynhelir cyfres o gyrsiau "Penderfyniadau Da" o Hydref ymlaen. Amcan y cyrsiau yw esbonio hanfodion penderfyniadau mewn cyrff cyhoeddus ynghyd a'r fframwaith gyfansoddiadol a rheoleiddio ynglŷn a chyflwyno adroddiadau i e.e Cabinet. Mae'r cwrs bellach yn rhedeg ar gyfer swyddogion gyda sesiynau wedi eu cynnal a chynllunio

Rydym yn darparu sylwadau a barn ar pob adroddiad Cabinet a Chyngor Lawn er sicrhau priodoldeb cyfreithiol a chyfansoddiadol ynghyd a chynghori yn gyffredinol ar faterion megis y corff penderfynu cywir a materion polisi a strategol. Mae'r gwaith yma yn cynnwys cefnogi a rhoi

arweiniad ar y lefel uchaf i brif faterion sydd yn effeithio ar y Cyngor a chynghori ar faterion megis llwybr democrataidd cywir a gofynion o amgylch penderfyniadau allweddol.

Byddwn yn gweithio gyda'r Pwyllgor Safonau, Arweinyddion Grwpiau Gwleidyddol ac Aelodau ynghyd a swyddogion perthnasol i gynnal a chefnogi safonau uchel o ymddygiad ymysg cynghorwyr.

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Mae'r gwaith yn waith parhaus ac mae cyfarfodydd yn cael eu cynnal gyda Arweinyddion Grwpiau yn rheolaidd. Bydd ffrwyth y gwaith yma yn cael ei adrodd i'r Pwyllgor Safonau ond mae'r canlyniadau yn gadarnhaol a'r lefel o gydweithio yn dda.

Byddwn yn cwblhau gwaith o hyfforddi aelodau Cyngor Gwynedd mewn materion Cod Ymddygiad drwy gynnig sesiynau hyfforddiant manwl ar y Cod i aelodau sydd heb fynychu.

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Cynhaliwyd cyrsiau yn Rhagfyr a Ionawr 24/25 a darparwyd recordiad hefyd at ddefnydd yr aelodau sydd ar gael ar lein gyda prawf i'w gwblhau. Mae yn un o'r cyrsiau creiddiol ond mae yna dal aelodau nad ydynt wedi manteisio ar y cwrs ac mae hyn yn cael ei drafod gyda Arweinyddion Grwpiau gwleidyddol unigol er tynnu sylw ac annog yr aelodau i gwblhau yr hyfforddiant. Rydym yn parhau i weithio gyda'r Arweinyddion i bwysu ar aelodau nad ydynt wedi cymryd mantais or' cwrs ar lein bellach i gwblhau y gwaith. Bydd pwyslais ar hyn wrth baratoi rhaglen anwytho aelodau ar gyfer etholiadau 2027.

Byddwn yn cefnogi y Pwyllgor Safonau i ddatblygu trefniadau i weithredu ei gyfrifoldebau tuag at Gynghorau Tref a Chymuned drwy gynnig sesiynau hyfforddiant.

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Bu i'r Pwyllgor Safonau gynnal arolwg o'r cyd berthynas gyda Cynghorau Tref a Chymuned ac adnabod fod angen symud i gryfhau y bartneriaeth yma. I gyfarch hyn mae cwrs hyfforddiant rhithiol wedi ei baratoi ar eu cyfer. Bydd y ddarpariaeth yma yn gynnig sefydlog i'r Cynghorau Tref a Chymuned wrth symud ymlaen .

Byddwn yn adolygu a sicrhau adnoddau digonol ar gyfer cefnogi gofynion ar y Gwasanaeth sydd yn deillio o waith rhanbarthol

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Roedd ysgwyddo cyfrifoldebau Swyddog Monitro a darparu cefnogaeth gyfreithiol i'r CBC wedi cynyddu yn sylweddol yn ystod y 12-18 mis diwethaf. Golygai hyn fod ardrawiad sylweddol ar gapasiti i gyflawni rôl Pennaeth Cyfreithiol yng Ngwynedd ac i ddarparu yn ddigonol i'r CBC. O ganlyniad cafwyd cytundeb fod y CBC yn sefydlu rôl llawn amser mewnol i gyfarch eu anghenion a rhyddhau y Pennaeth Cyfreithiol yn ôl i waith Gwynedd yn llawn amser. Rhoddwyd y trefniadau yma mewn lle yn ystod Chwefror.

Byddwn yn parhau i gadw y Cyfansoddiad dan adolygiad gan anelu i gwblhau y prif dasgau erbyn Rhagfyr 2025

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Adolygu cynlluniau dirprwyo Swyddogion -**cwblhawyd**

Adolygu darpariaethau Adran 11 Swyddogion o fewn y Cyfansoddiad ar cyd gyda'r Gwasanaeth Adnoddau Dynol. **Angen ei gwblhau**

Cyfrannu at y gwaith o adolygu Trefn Canu'r Gloch-**cwblhawyd**

Diweddaru yn ôl yr angen

Yn ogystal adolygwyd yr Egwyddorion Ymddygiad a'r Cod Ymddygiad yn dilyn ar newidiadau statudol a gyhoeddwyd yn Ionawr.

Rhaid cydnabod fod y gwaith yma yn lled barhaol ac yn ymateb i ofynion sydd yn newid hefyd.

Be ydan ni wedi bod yn ei wneud, esiamplau:

- Rhoi barn priodoldeb ar bob adroddiad Cabinet a Cyngor
- Cefnogi a chynghori ar faterion cyfansoddiadol sydd yn codi yn ôl yr angen
- Rhoi arweiniad priodoldeb ar faterion Tim Arweinyddiaeth
- Adolygu y Cyfansoddiad
- Cynghori y Tim Rheoli ar faterion corfforaethol ar draws ystod o feysydd
- Ymateb i gynnydd mewn cyflymder dod a prosiectau ymlaen yn sgil adolygiad o waith y Swyddfa Portffolio CBC
- Arwain ar y gwaith o sefydlu Cyd Bwyllgor Craffu rhanbarthol ar gyfer y CJC
- CJC – cynghori ar lywodraethant a sefydlu Cyfansoddiad newydd ar gyfer y corff
- Cefnogi Aelodau gyda materion Cod Ymddygiad

ETHOLIADAU A CHOFRESTRU ETHOLIADOL

Siôn Huws Rheolwr Priodoldeb ac Etholiadau

Pwrpas : Sicrhau fod gan bobl Gwynedd y cyfle i bleidleisio'n hwylus, a bod eu pleidlais yn cael ei chyfrif yn y ffordd y maent yn ei fwriadu.

CYNLLUNIAU ADRAN

Byddwn yn gweithio i gefnogi'r Swyddog Canlyniadau a'r Swyddog Cofrestru Etholiadol yn benodol yn cyfarch:

Cynnal Etholiadau

Beth sydd wedi ei gyflawni ?

Cynhaliwyd is-etholiadau sirol ar gyfer wardiau Abermaw a Bethel Felinheli .

Etholiad y Senedd yn 2026

Cynhaliwyd yr etholiad ar sail etholaethau newydd a chan ddefnyddio system bleidleisio torfol. Mae'r etholaeth newydd 'Gwynedd Maldwyn' yn gyfuniad o etholaethau seneddol y DU Dwyfor Meirionnydd a Maldwyn a Glyndŵr, ac yn ymwneud a rhannau o ardaloedd pedwar awdurdod lleol. Y Prif Weithredwr a benodwyd fel y Swyddog Canlyniadau ar gyfer yr etholaeth, ac roedd oblygiadau sylweddol i'r gwasanaeth yn sgil maint daearyddol yr etholaeth, nifer y pleidleiswyr a'r trefniadau traws-ffiniol angenrheidiol. Cefnogodd y Gwasanaeth y Swyddog Canlyniadau i gynnal yr etholiad yn unol a'r gofynion gyda cyfrif a chanlyniad ar 8 Mai 2026.

Cynnal Arolwg Cymunedol Statudol

Byddwn yn cynnal proses Arolwg Cymunedol Statudol gan edrych ar ffiniau rhai cymunedau penodol a'r trefniadau etholiadol (wardiau a chynghorwyr) o fewn y cymunedau ar draws y sir.

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Yn dilyn gwaith cychwynnol o gasglu a chloriannu gwybodaeth ac ymgysylltu cymeradwywyd y bwriad a'r cylch gorchwyl i gynnal adolygiad cymunedol ac adolygiad o drefniadau etholiadol yn gyfochrog. Ers hynny cynhaliwyd y camau statudol canlynol:

- Tachwedd/Rhagfyr 2024 – Cyfnod ymgynghori cyntaf ar y cylch gorchwyl
- Mawrth 2025 - Cymeradwyo cynigion drafft
- Mawrth – Mai 2025 - Cyfnod ymgynghori ar y cynigion drafft

Y camau nesaf

Bu llithriad yn y r amserlen sy'n golygu bod y cynigion terfynol wedi eu cyflwyno i'r Cyngor Llawn ar 3 Hydref 2025. Bydd rhaid i unrhyw newidiadau i ffiniau cymunedau dderbyn cymeradwyaeth Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru sydd a'r grym i wneud y gorchymyn angenrheidiol. Bydd y newidiadau yn dod rym yn 2027 mewn pryd ar gyfer yr etholiadau lleol nesaf.

Cynllun Peilot Cofrestru Awtomatig Llywodraeth Cymru

Rydym wedi gwirfoddoli i fod yn un o'r pedwar awdurdod ar draws Cymru sy'n rhan o'r cynllun. Mae Deddf Etholiadau a Chyrff Etholedig (Cymru) 2024 wedi cyflwyno system cofrestru etholiadol heb gais ('cofrestru awtomatig') ar gyfer etholiadau llywodraeth leol a Senedd Cymru, ond rhaid i'r drefn gael ei threialu cyn gall ddod i rym ar gyfer Cymru gyfan er mwyn asesu'r goblygiadau ymarferol.

Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd ar Swyddogion Cofrestru Etholiadol i gofrestru etholwyr heb dderbyn cais, lle bydd ganddynt fanylion digonol. Bydd unigolyn cymwys yn derbyn hysbysiad ac yn cael cyfle i wrthwynebu i'r cofrestriad o fewn 60 diwrnod.

Beth sydd wedi ei gyflawni ?

Mae dwy brif ffrwd i'r gwaith.

1. Y broses graidd o gasglu a pharu data i adnabod unigolion a'u cofrestru.
2. Adnabod ac ymgysylltu ag unigolion na fydd y broses paru data yn debygol o'u hadnabod, a'u hannog a'u helpu i gofrestru. Dim ond Gwynedd sy'n gwneud yr agwedd hon.

Amserlen

Roedd cyfnod y peilot rhwng Ionawr a Rhagfyr 2025 gyda'r gweithgareddau cofrestru ac ymgysylltu yn digwydd rhwng Mehefin a Medi. Bydd Llywodraeth Cymru wedyn yn mynd ati i gloriannu cynaniadau'r peilot. Daeth y cyfnod ble roedd cofrestru awtomatig yn bosib i ben ar 30/09/25.

Y Canfas Blynyddol

Cwblhawyd y Canfas Blynyddol a chyhoeddwyd y Gofrestr Flynyddol.

Adnewyddu Pleidleisiau Post

Fel canlyniad i'r newidiadau statudol ysgrifennwyd at tua 13,000 o etholwyr i'w hysbysu bod eu pleidlais bost yn dod i ben mewn perthynas ag etholiadau y DU. Mae hyn yn ychwanegol i'r broses arferol flynyddol o adnewyddu pleidleisiau post sy'n dod i ben.

CRWNER

Sion Huws Rheolwr Priodoldeb ac Etholiadau

Cefndir

Mae Ardal Crwner Gogledd Orllewin Cymru yn cynnwys Gwynedd a Môn. Ariannir y gwasanaeth ar y cyd gan y ddau awdurdod, ond Gwynedd sy'n cymryd y rôl arweiniol fel yr 'awdurdod perthnasol' statudol. Mae hyn gosod dyletswydd ar Gyngor Gwynedd i sicrhau adnoddau digonol i'r gwasanaeth. Y Cyngor sy'n penodi ac yn talu'r Uwch Grwner a'r Crwneriaid Cynorthwyol. Yr Uwch Grwner sy'n gyfrifol am y gwasanaeth ei hun. Mae heddlu Gogledd Cymru yn darparu 'Swyddogion Crwner' sy'n cysylltu gyda theuluoedd, yr heddlu, tystion, meddygon, staff ysbyty ayyb ar ei rhan.

Kate Robertson yw'r Uwch Grwner a'r Crwner Cynorthwyol yw Sarah Riley. Rydym yn cyflogi un aelod o staff llawn amser fel cymhorthydd personol i'r Crwner gyda chefnogaeth ychwanegol yn dod o'r Uned Weinyddol a'r Uned Etholiadau.

Byddwn yn parhau i ddarparu a gwella'r gefnogaeth sydd ar gael i'r Crwner

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Rydym wedi parhau i weithio i gryfhau'r gefnogaeth weinyddol, drwy edrych ar brosesau penodol a datblygu profiad a sgiliau o fewn yr Uned Weinyddol. Rydym hefyd wedi bod yn adolygu'r trefniadau gyda'r trefnwyr angladdau sy'n gweithio ar ran y Crwner gan gynnwys cynnal cyfarfod i

roi cyfle iddynt i godi unrhyw faterion gyda'r Crwner, yr Heddlu (sy'n gyfrifol am alw'r ymgymerydd allan i farwolaethau) a'r awdurdod.

Er bod cytuno ar gyflog yn fater i bob Uwch Grwner a'u (h)awdurdod yn unigol, yn ymarferol mae hyn wedi bod yn digwydd drwy Gyd-bwyllgor Negodi i Grwneriaid, lle cynrychiolir ochr yr awdurdodau lleol ac ochr y crwneriaid, sydd wedi cytuno ar fodel a graddfa tâl ar gyfer Cymru a Lloegr ac ar y cynnydd tâl blynyddol. Ym Mis Mawrth 2025 eleni cyhoeddwyd fod ochr y crwneriaid wedi tynnu yn ôl o'r Cyd-bwyllgor am eu bod o'r farn nad yw bellach yn ddull priodol o osod eu cyflogau. O ganlyniad, roedd yn disgyn ar benderfyniadau lleol i fynd i'r afael â'r mater er ein bod yn cyfathrebu ag Awdurdodau Coronaidd eraill wrth ffurfio ymateb. Cwblhawyd hyn gyda chytundeb lleol erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.